

Selvitys liikkumista edistävien palveluiden tavoittavuudesta ja vaikuttavuudesta (luonnos)

KH 1.7.2024

Sisällys

1 Tavoitteet ja tuotos	3
1.1 Olemassa olevat linjaukset.....	3
2 Liikkumisen indikaattorit.....	8
3 Liikkumista edistävät toimenpiteet.....	11
3.5 Ohjattu ryhmätoiminta	12
3.5.1 Tilojen käyttö ryhmämuotoiseen toimintaan	12
3.1 Alakouluikäiset ja sitä nuoremmat lapset.....	14
3.2 Yläkouluikäiset ja 2. aste.....	15
3.3 Työssä käyvä ikäryhmä	16
3.4 Ikäihmiset	17
Ryhmäliikunnan ulkopuolinen liikkuminen.....	17
Liikuntatilojen käyttö omatoimiseen liikkumiseen	20
Seurojen toiminta liikuntafasiliteettien ylläpidossa	22
Lähteet	23
Liite 1. Liikuntapalveluiden kyselyyn vastanneet seurat ja joukkueet	24

1 Selvityksen tavoite ja tuotos

Kaupungin hallitus on päättänyt teettää selvityksen liikkumista edistävien palveluiden toimintamuotojen tavoittavuudesta ja vaikuttavuudesta. Selvityksen tekeminen on annettu yhdessä tehtäväksi elinvoima- ja hallintopalveluille sekä teknisille palveluille ja se tuodaan kaupunginhallituksen käsittelyyn 31.7.2024 mennessä. Päätöksen mukaan: "Liikunnan edistämistä on tässä vaiheessa hyvä tarkastella kokonaisuutena toimialojen yhteistyönä sen selvittämiseksi, miten olemassa olevat toimintatavat edistävät liikkumista. Tarkastelussa on hyvä selvittää keitä eri toimintamuodot tavoittavat ja mikä niiden vaikuttavuus on. Tämä luo pohjaa kaupungin liikuntaa edistävien palveluiden jatkokehittämiselle kokonaisuutena."

1.1 Olemassa olevat linjaukset

Työtaustaksi on koottu liikkumista edistäviä toimintoja ohjaavaa lainsäädäntöä ja kaupungin ohjelmissa teemaan liittyviä linjauksia.

Liikkumista edistäviä palveluita ohjaa **liikuntalaki**. Liikuntalain (390/2015) mukaan yleisten edellytysten luominen liikunnalle paikallistasolla on kuntien tehtävä. Kunnan tulee luoda edellytyksiä kunnan asukkaiden liikunnalle:

- 1) järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen;
- 2) tukemalla kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoimintaa; sekä
- 3) rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja.

Edellä tarkoitettujen tehtävien toteuttamisen kunnassa tulee tapahtua eri toimialojen yhteistyönä sekä kehittämällä paikallista, kuntien välistä ja alueellista yhteistyötä sekä huolehtimalla tarvittaessa muista paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivista toimintamuodoista.

Suonenjoen kaupungin strategiassa 2018-2025 yhtenä strategian painopisteenä on "Aktiivinen ja hyvinvoiva suonenjokelainen". Sen mukaan Suonenjoen kaupungin strategian keskiössä on aktiivinen ja hyvinvoiva suonenjokelainen ja tavoitteina on:

- Omaehtoiseen toimintaan kannustaminen
- -Ennakointi ja ennaltaehkäisevät palvelut
- Ylpeä kotiseudustaan

Strategiassa on nostettu esille:

- Toimivat lähipalvelumme edistävät suonenjokelaisten omaehtoista toimintaa ja kannustavat aktiiviseen sekä terveelliseen elämään. Palvelumme ovat riittäviä ja kuntalaisten saavutettavissa.
- Suonenjoella jokainen kokee olonsa turvalliseksi ikään tai elämäntilanteeseen katsomatta.
- Panostamme eriarvoistumisen ehkäisyyn sekä ennaltaehkäiseviin matalankynnyksen palveluihin.
- Kannustamme kuntalaisiamme harrastamaan. Tuemme luovuutta ja liikkumista tarjoamalla monipuolisia ja helposti saavutettavia harrastusmahdollisuuksia. Huolehdimme ulkoilureiteistä ja lähiliikuntapaikoista. Hyvin hoidetut reitit ja liikuntapaikat ovat kaikkien tavoitettavissa ja iso osa maksutta käytettävissä.
- Olemme ylpeitä savolaisesta lupsakkuudesta sekä monipuolisista vapaa-ajan palveluistamme.
- Ympärivuotiset ulkoilureitit, vesistöt ja ranta-alueet palvelevat asukkaitamme ja matkailijoita.
- Ainutlaatuinen ympäröivä luonto on voimavara, josta nauttimalla ammenamme hyvinvointia asukkaillemme.

Suonenjoen kaupungin laajassa hyvinvointikertomuksessa ja suunnitelmassa 2021-

2025 löytyy teemaan liittyviä tavoitteita useamman eri painopisteen alta.

- Jokainen nuori tulee kuulluksi ja kohdatuksi
 - Luodaan matalan kynnyksen kohtaamisen paikkoja ja -aikoja, joissa lasten ja nuorten on helppo lähestyä aikuista.
 - Koululaisten monipuolisen osallistumisen tukeminen (Suomen harrastamisen malli, höntsäliikunnan tarjoaminen)
 - Ohjaus järjestö- ja harrastustoimintaan, harrastusetsivä.
- Yhteisöllisyyden vahvistuminen
 - Järjestöjen ja seurojen aktiivinen vuorovaikutus kunnan kanssa.

- Voimaa vanhuuteen –toiminta
- Terveystä edistävä liikunta elintapana
 - Koulukerhotoiminta, pitkät välitunnit, toiminnalliset oppitunnit ja taukojummat, höntsäliikunta ja HSM-kerhojen toiminta.
 - Liikkuva-ohjelmien mukainen (varhaiskasvatus ja koulut) aktiivinen toteuttaminen oppituntien ja välituntien aikana.
 - Välituntiliikuntaan houkuttelevien ympäristöjen rakentaminen (yläkoulu), välineiden riittävyys ja monipuolisuus varmistettava.
 - Liikunta-, luonto- ja virkistyspaikkojen saavutettavuus ja ylläpito.
 - Soveltavan liikunnan ohjaus.
 - Liikuntaneuvonta.
 - Hyvinvointineuvonta.
- Mielekästä tekemistä kaikille ikäryhmille
 - Harrastamisen Suomen malli, nuorisotyö, koulukerhotoiminta.
 - Kaupungin avustuksen yhdistystoiminnalle.
 - Järjestöjen yhteistyön koordinoiminen.
 - Ikäihmisten kokema yksinäisyys vähenee
 - Voimaa vanhuuteen –toiminta.
 - Kyky ennaltaehkäistä ja rajoittaa onnettomuuksia
 - Ikäihmisten liukuesteet.
 - Soveltavan liikunnan ryhmät.
- Kiusaamisen vähentäminen
 - Yhteisistä toimintamalleista sopiminen koulun, nuoriso- ja vapaa-aikatoimen ja järjestöjen kanssa.

Kaupungin kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden kehittämisohjelma

Suonenjoen kaupungin tavoitteena on kehittää myönteistä pyöräilykulttuuria, lisätä kunnallistekniseen ja maankäytön suunnitteluun kävely - ja pyöräilylähtöisyyttä sekä nostaa pyöräily tasavertaiseksi liikkumismuodoksi Suonenjoella.

Vuonna 2021 Suonenjoelle laadittiin kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden kehittämissuunnitelma, jonka tavoitteena oli määritellä selkeät askeleet kävelyn ja pyöräiliikenteen edistämiseksi.

Työssä määriteltiin pyöräiliikenteen tavoiteverkko ja kävelyn pääreitit laatukriteereineen sekä toimenpiteet, joilla nykyinen jalankulku- ja pyöräiliikenteen verkko kehitetään tavoitetilanteen mukaiseksi. Lisäksi tarkasteltiin pyöräpysäköinnin kehittämistarpeita ja laadittiin toimenpidesuunnitelma pyöräpysäköintimahdollisuuksien parantamiseksi Suonenjoella.

Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden kehittämisohjelmassa esitetyt tavoitteet ja toimenpiteet toteutetaan määrärahojen puitteissa.

Suonenjoki on yksi Kuopion seudun MAL-sopimuskunnista. Kuopion seudun MAL-kunnat laativat yhdessä vuonna 2023 seudullisen kävelyn ja pyöräilyn edistämisohjelman, jonka tavoitteena oli kirkastaa kävelyn ja pyöräilyn edistämistyön tavoitteet osana kuntien ja seudun kehittämistä. Seutua tarkasteltiin laajempaan toiminnalliseen kaupunkiseutuna MAL-sopimuksen mukaisesti. Työssä huomioitiin Suonenjoen aiemmin laadittu kävelyn ja pyöräilyn olosuhteiden kehittämisohjelma 2021 ja siinä määritellyt tavoitteet. Suonenjoen osuus suunnitelmasta painottui pyöräreittien ja pyörämatkailun edistämiseen.

Varhaiskasvatuksen liikkumista edistävät tavoitteet liittyvät arjen liikunnan lisäämiseen.

Kohderyhmänä ovat sekä 1–6-vuotiaat lapset. Lasten osalta tavoitteena on sisällä olevan oppimisympäristön järjestäminen lasten luontaista liikkumista sallivaksi; juokseminen, hyppiminen, kiipeäminen jne. Lisäksi kiinnitetään huomiota kasvattajan asenteeseen sallia turvallista liikkumista myös sisätiloissa sekä lasten siirtymätilanteiden liikkumismuotoihin.

Kaupungin ja järjestöjen yhteistyön periaatteet määritellään ”**Suonenjoen kaupungin yhdistysyhteistyön ja avustustoiminnan yleiset periaatteet**” -asiakirjassa, sekä **Suonenjoen kaupungin liikuntapolitiikka sekä vuorojen myöntämisperusteet sekä maksut** -asiakirjassa.

Tilojen osalta käytössä on mm. yhdistyshintaiset liikuntatilat ja juniorivuorojen hinnoittelu. Liikuntapalveluiden kohdeavustuksen tarkoitus on tukea lasten ja nuorten liikunnan sekä ikääntyneen väestön paikallista liikuntaharrastustoimintaa sekä luoda mahdollisuuksia uusille

ideoille, toiminnoille ja tapahtumille paikkakunnalla. Määräraha on vuonna 2023 yht. 20 000 euroa. Lasten ja nuorten kesätoiminnan avustuksen tarkoitus on lisätä ja monipuolistaa lasten ja nuorten kesäajan ohjattua toimintaa. Avustus myönnetään yhdistyksille kerhotoiminnan ja päiväleiritoiminnan järjestämiseen sekä liikennepuistotoiminnan järjestämiseen.

Näkyvyyttä tukevia kumppanuuksia on tehty kahden seuran edustusjoukkueen kanssa. Kumppanuudet tukevat kaupungin positiivista näkyvyyttä kaupungin ulkopuolella. Kumppanin on tarjottava kaupungille merkittävää näkyvyyttä. Kaupunginhallitus päätöksellä palkitaan vuosittain edellisenä vuonna menestyneitä urheilijoita enintään määrärahojen puitteissa. Kaupunki tukee yhdistysten näkyvyyttä ylläpitämällä yhdistyslistaa.

2 Liikkumisen indikaattorit

Alla kuvattu kaupungin laajassa hyvinvointisuunnitelmassa seurantamittareina olevien liikuntaan ja liikkumiseen liittyvien indikaattorien kehittyminen viime vuosina

Kokee terveydentilansa keskikertaiseksi tai huonoksi:

% 4. ja 5. luokkalaisista: 2019 7 -> 2023 16,5

% 8. ja 9. luokkalaisista: 2019 23,7 -> 2023 23,9

% lukion 1. ja 2. luokkalaisista: 2019 19 -> 2023 31

Harrastaa jotain vähintään kerran viikossa:

% 8. ja 9. luokan oppilaista: 2019 96,4 -> 2023 94,3

% lukion 1. ja 2. luokan oppilaista: 2019 97,5 -> 2023 97,6

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat:

% 4. ja 5. luokan oppilaista: 2019 40,5 -> 2023 50,5

% 8. ja 9. luokan oppilaista: 2019 24,6 -> 2023 19,3

% lukion 1. ja 2. luokan oppilaista: 2019 16,3 -> 2023 16,7

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (Move!-mittaus):

% 5 lk. oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky: 2018 44,7 -> 2023 39,7

% 8 lk. oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky: 2018 47,1 -> 2023 43,8

Ylipaino yleisyys,

% 2-6 vuotiaista: 2018 27,7 -> 2022 23,8

% 7-12 vuotiaista: 2018 32,8 -> 2022 29,9

% 13-16 vuotiaista: 2018 23,8 -> 2022 34,2

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10000 vastaavan ikäistä:

2018 397,6 -> 2022 162,8

Lisäksi liikkumista edistävää toimintaa mittaavia indikaattoreita ovat esimerkiksi seuraavat

Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit: 2018 100 -> 2022 100

Ala-asteiden saavutettavuus, ala-asteikäiset, enintään 2km, %: 2020 69,8 -> 2022 68,2

Päivittäistavarakauppojen saavutettavuus, iäkkäät, enintään 500m, %: 2019 47,3 -> 2021 30,2

Lähivirkistykseen soveltuvien alueiden saavutettavuus, % väestö, enintään 1000m: 2016 100 -> 2021 100

Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen: 2018 100 -> 2022 100

Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille: 2016 0 -> 2022 0

(sotkanet.fi, teaviisari.fi, liiteri.fi)

kustannukset

- Suonenjoella käytettiin vuonna 2022 hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kustannuksiin 760,41 €/asukas.
- Tästä suurin osuus käytettiin liikunta- ja ulkoilupalveluihin (yleisten edellytysten luominen liikunnalle paikallistasolla sekä kuntalaisten liikkumista tukeva toiminta, liikuntapaikkojen suunnittelu, toteutus sekä kunnossapito, kunnan järjestämät leirintä-, retkeily ja pienvenesatamapalvelut) 242,69 €/asukas.
- Tämä on enemmän kuin maakunnan samaa kokoluokkaa olevissa kunnissa Leppävirta 126,47 €/asukas ja Lapinlahti 102,55 €/asukas. (tutkihallintoa.fi)

Yhdistysten avustukset

Liikuntapalveluiden talousarvioon oli varattu 20 000 € liikuntaliikuntajärjestöjen kohdeavustuksiin.

- Avustuksia myönnettiin kaikkiaan 13 eri toimijalle.
- Avustuksia maksatti 11 eri toimijaa yhteensä 15 35,31 €.
- Osallistujia kaikissa toimijoissa oli yhteensä 1710, joista alle 18-vuotiaita oli 596 henkilöä.

3 Liikkumista edistävät toimenpiteet

Liikkumista tukevia palveluita tuottaa Suonenjoella ainakin:

- Elinvoima- ja hallintopalveluissa liikuntapalvelut, nuorisopalvelut sekä Sisä-Savon kansalaisopisto.
- Tekniset palvelut osaltaan tukee liikkumista rakentamalla ja ylläpitämällä katuja, puistoja, ulkoliikuntapaikkoja ja muita yleisiä alueita.
- Kasvun ja oppimisen palvelut tuottavat liikuntaa tukevaa toimintaa.
- Lisäksi tuetaan liikunta-avustuksella yhdistysten liikuntatoiminnan järjestämistä.
- Yhdistykset, yritykset, työpaikat ja neljännen sektorin ryhmittymät.

Tässä selvityksessä rajauksena on kaupungin tuottamien ja tukemien palveluiden tarkastelu.

Tarkastelussa on koottu tuloksiin ikäryhmittäinen palveluiden käyttö ja liitteenä löytyy toimialojen kuvaukset liikkumista edistävästä palveluistansa.

Aineistona on käytetty toimialojen toimittamia toimintatietoja. Aineistona on:

- varhaiskasvatuksen ja koulutuspalveluiden kuvaukset liikkumisesta palveluissa ja osallistujamäärät
- Sisä-Savon kansalaisopiston liikuntakurssit, kurssien osallistuneiden ikäjakauma ja sukupuolijakauma,
- Liikuntapalveluiden uimahallin ja kuntosalin käyttömäärät lipputyypeittäin, erityiskorttien määrä ja ryhmäohjaukseen osallistuneiden määrä.

Teknisten palveluiden kuvaukset ulkoliikuntapaikoista ja arvio siitä, mitkä ikäryhmät käyttävät ulkoliikuntapaikkaa.

Lisäksi seuroille ja yhdistyksille tehtiin kysely heidän toiminnastaan (laji, osallistujamäärä, sukupuoli- ja ikäjakauma, mitä liikuntapaikkaa käytetään, harrastus- vai kilpaurheilu, toiminnan maksullisuus), tarjotaanko soveltavaa liikuntaa tai omia ryhmiä maahanmuuttaneille sekä tekeekö seura liikuntapaikkoihin liittyvä mahdollistamista). Kyselyyn vastasi 7 seuraa tai joukkuetta. Kuvausta seurojen aktiivisuudesta täydennettiin lukuvuoden 2023-2024 salivuorohakemusten tiedoilla.

Seuroista kyselyyn vastanneet ryhmät löytyvät liitteestä 1. Seurojen osalta tietoja on täydennetty kevään 2023 salivuorojen hakulomakkeissa olleilla tiedoilla.

3.1 Ohjattu ryhmätoiminta

Ryhmämuotoista liikuntaa tuottaa kaupungin toimintana liikuntapalvelut, jolla on soveltavan liikunnan ja vesiliikunnan ryhmiä, Sisä-Savon kansalaisopisto sekä nuorisopalvelut Harrastamisen virtaa Suonenjoella -toiminnan (jatkossa HSM-toiminta) kautta. Kaupungin tukemana ryhmämuotoista liikuntaa järjestää paikalliset liikuntaseurat. Tässä koonnissa on huomioitu seurojen toiminnasta heidän liikuntapalveluiden kyselyyn vastaamat ryhmä riippumatta siitä, saavatko ne kaupungin tukea.

Jos tarkastellaan kokonaisuudettaan ryhmämuotoista liikunnan harrastamista, niin voidaan todeta, että naiset harrastavat enemmän kansalaisopiston kursseilla ja miehet liikuntaseuroissa. Kansalaisopiston kurssilaisista naisia on 88 %. Ohjattuun ryhmätoimintaan osallistuvista naisista 73 % harrastaa liikuntaa opistolla ja 27 % seuroissa. Miehet harrastavat enemmän liikuntaseuroissa. Seuroissa harrastavista 70 % on miehiä ja toisaalta ohjattuun ryhmätoimintaan osallistuvista miehistä 86 % harrastaa liikuntaa seuroissa ja 14 % opistolla. Liikuntapalveluiden ryhmiin ja HSM-toimintaan osallistumisesta ei ole saatavissa tätä tietoa. Ohjattuun ryhmätoimintaan kokonaisuudessaan osallistuu enemmän naisia, 48 % ryhmäliikunnassa mukana olevista, joista on ilmoitettu sukupuoli.

Ohjattu ryhmätoiminta	Naisia	Miehiä	ei tietoa	Yhteensä	% naisia	% miehiä	% ei tietoa
Kansalaisopisto	733	101		834	88 %	12 %	0 %
Seurat	165	383		548	30 %	70 %	0 %
Liikuntapalvelut Harrastamisen virtaa Suonenjoella			357	357			100 %
Yhteensä	898	484	547	1929	47 %	25 %	28 %

3.1.1 Tilojen käyttö ryhmämuotoiseen toimintaan

Ohjattuun ryhmätoimintaan osallistuvista 37 % harrasti liikuntaa jollain koululla (sisältää vanhan lukion) ja 35 % Lintharjun liikuntakeskuksella. Ulkoliikuntapaikoilla harrasti 12 % liikkujista ja jäähallilla 8 %. Jäähallilla järjesti ryhmäliikuntaa vain seurat.

Tilat	Joukkuetta	Naisia	Miehiä	Ei tietoa	yhteensä
Kylälatot yhteensä	5 %	7 %	2 %	0 %	4 %
Koulujen tilat (sis. vanha lukio)	36 %	49 %	22 %	37 %	37 %
Ulkoliikuntapaikat	8 %	9 %	23 %	1 %	12 %
Lintharjun liikuntakeskus	42 %	24 %	33 %	60 %	35 %
Jäähalli (Iiro Areena)	4 %	3 %	19 %	0 %	8 %
Ei tietoa tai muu	4 %	9 %	1 %	2 %	4 %

Lintharjun liikuntakeskuksella järjestetystä liikunnasta seurat järjestivät 42 %, liikuntapalvelut 38 % ja opisto 20 % (osallistujamäärinä tarkasteltuna). Koulujen tiloissa järjestetystä ryhmämuotoisesta liikunnasta opisto järjesti 54 %, seurat 23 % ja Harrastamisen virtaa Suonenjoella 21 % liikunnasta osallistujamäärällä tarkasteltuna.

Lintharjun liikuntakeskuksella järjestettävään ryhmämuotoiseen toimintaan osallistuvista noin 1/3 on työikäisiä ja tai lapsia ja noin ¼ ikäihmisiä. Ulkoliikuntatilojen ryhmämuotoisessa toiminnassa olevista noin 60 % on lapsia tai nuoria jäähallin käyttäjästä noin 80 %. Koulujen tiloissa harrastavista noin 60 % ja kylätalojen harrastajista 100 % on työikäisiä.

Yhteensä	lapset	nuoret	työikäiset	ikäihmiset
Lintharjun liikuntakeskus	31 %	13 %	32 %	24 %
Ulkoliikuntatilat	43 %	27 %	30 %	0 %
Iiro Areena	45 %	36 %	19 %	0 %
Koulujen tilat	33 %	4 %	60 %	3 %
Kylätalot	0 %	0 %	100 %	0 %
Ei tietoa tai muu	10 %	0 %	90 %	0 %

Jäähallia ja ulkoliikuntapaikkoja käyttävät enemmän miehet (68 % ulkoliikuntapaikkojen käytöstä, 87 % jäähallin käytöstä). Kylätaloilla (77 %) ja koulujen tiloissa (55 %) korostuu naisten ryhmämuotoinen liikunta. Lintharjun liikuntakeskuksen tiloja käytetään aika tasaisesti sekä naisten ja miesten ryhmämuotoiseen liikuntaan.

Tilat	% naisia	% miehiä	% ei tietoa
Kylätalot yhteensä	77 %	23 %	0 %
Koulujen tilat (sis. vanha lukio)	55 %	22 %	23 %
Ulkoliikuntapaikat	30 %	68 %	2 %
Lintharjun liikuntakeskus	27 %	34 %	38 %
Jäähalli (Iiro Areena)	13 %	87 %	0 %
Ei tietoa tai muu	85 %	5 %	10 %
Yhteensä	41 %	37 %	23 %

Naisten ryhmämuotoisessa liikunnassa lähes puolet (49%) osallistujista harrasti koulujen liikuntatiloissa, noin joka 1/4 Lintharjun liikuntakeskuksella ja 9 % ulkoliikuntapaikoilla. Miesten ryhmämuotoisessa liikunnassa osallistujista harrasti Lintharjun liikuntakeskuksella 33 %, ulkoliikuntapaikoilla 23 % ja koulujen tiloissa 22%. Ei tietoa osiossa näkyy HSM-toiminta kouluilla ja liikuntapalveluiden järjestämä toiminta Lintharjun liikuntakeskuksella.

Tilat	Joukkueita	Naisia	Miehiä	Ei tietoa
Kylätalot yhteensä	5 %	7 %	2 %	0 %
Koulujen tilat (sis. vanha lukio)	36 %	49 %	22 %	37 %
Ulkoliikuntapaikat	8 %	9 %	23 %	1 %
Lintharjun liikuntakeskus	42 %	24 %	33 %	60 %
Jäähalli (Iiro Areena)	4 %	3 %	19 %	0 %
Ei tietoa tai muu	4 %	9 %	1 %	2 %

3.1.2 Alakouluikäiset ja sitä nuoremmat lapset

Paljon ohjattua liikuntaa ja ikäryhmälle suunnattuja ulkoilutiloja.

Varhaiskasvatuksen piirissä oleville järjestetään ohjattu liikkumista päivittäin. Alakouluikäiset liikkuvat koulussa ohjatusti 2-3 tuntia viikossa ja välitunneilla liikutaan välituntipihalla päivittäin, tosin 6-luokkalaisilla liikkuminen jo vähenee.

Alakouluikäisille liikuntaa järjestää eniten liikuntaseurat (22 ryhmää, noin 240 osallistujaa).

Liikuntaryhmiin osallistuneista seurojen ilmoitusten mukaan noin 20 % oli tyttöjä ja 45 % poikia, 35 % osalta ei tietoa ole käytössä. Ryhmistä noin 2/3 oli seurojen ilmoitusten mukaan kilpaurheiluryhmiä ja 1/3 harrasteryhmiä. Seurat järjestävät alle kouluikäisille neljä (4) harrastusryhmää. Alle kouluikäisten ryhmät olivat pääsääntöisesti harrasteryhmiä. Toiminta on maksullista.

Toiseksi suurin ohjatun liikunnan järjestäjä vapaa-ajalla on kaupunki Harrastamisen virtaa Suonenjoella -toiminnan kautta (12 kerhoa ja noin 175 osallistujaa). Toiminta on maksutonta. Lisäksi Liikuntapalvelut ohjaavat perheille ohjattua liikuntaa ja vesiliikuntaa. Kansalaisopisto tarjoaa ikäryhmälle tanssia (4 ryhmää, kaikki tyttöjä). Lapset ja nuoret (4-15-vuotiaat) käyvät uimassa uimahallissa ikäryhmänsä kokoa enemmän (16 % käyntikerroista / 4-15-v 12 % asukkaista). Liikuntapalveluiden ja opiston toiminta ovat maksullisia.

Liikkumiseen käytetään varhaiskasvatuksen ulko- ja sisätiloja. Koulut käyttävät koulujen liikuntasaleja, liikuntakeskuksen liikuntasalia, jäähallia ja uimahallia. Ulkoliikuntaan käytetään koulujen hiekkakenttiä, pururatoja, ulkojäitä ja latuja. Yhtenäiskoulu käyttää lisäksi urheilukenttää. Koulujen välituntipihoilla on hyvä varustus.

Sisä-Savon kansalaisopisto käyttää ikäryhmän toimintaan lisäveden koulua ja HSM-toiminta kaikkia kouluja. Seurojen ohjattua toiminta järjestetään eniten Lintharjun liikuntakeskuksella (33 % toimintaan osallistujista, joitain vuoroja järjestettiin yhtenäiskoululla ja Sammelselän koululla (koulujen tilat 16 %). Lisäksi seurat käyttävät liro areenaa (20 % harrastajista) ja ulkoliikuntatiloista (31 % harrastajista) pesäpallokenttää, nurmikenttää ja suunnistuspaikkoja.

Ikäryhmälle suunnattuja omatoimisen liikkumisen ulkoliikuntatiloja ovat leikkipuistot ja lasten liikennepuisto sekä jäähallin lumiliukumäki. Oletus on, että perheet ja alakouluikäiset käyttävät myös

lähiliikuntapaikkoja, latuja ja ulkoilureittejä. Opetuksessa käytetään ulkoliikuntatiloista kenttiä sekä latuja. Ulkoliikuntapaikkojen käyttö on maksutonta.

3.1.3 Yläkouluikäiset ja 2. aste

Ohjattu ryhmämuotoinen liikunta vähenee ja keskittyy kilpaurheiluun. Liikkuminen keskittyy Lintharjun alueen liikuntapaikoille.

Ikäryhmän ohjattu liikkuminen koulussa vaihtelee 2-3 liikunnan viikkotunnin välillä, lisäksi oppilas voi ottaa 1-4 tuntia valinnaisliikuntaa ja urheiluvalmennus 4 h/vko. Yläkoululla on yksi pakollinen ulkovälitunti, mutta välitunneilla liikkuminen on jo vähäisempää.

Lapset ja nuoret (4-15-vuotiaat) käyvät uimassa uimahallissa ikäryhmänsä kokoa enemmän (16 % käyntikerroista / 4-15-v 12 % asukkaista). Toiminta on maksullista. Harrastamisen Suomen malli tarjoaa yläkoululaisille yhden liikuntaryhmän, joka on maksuton.

Laajin liikunnan järjestäjä ikäryhmälle on seurat, joilla on ikäryhmämme yhteensä 14 joukkuetta (noin 190 osallistujaa). Kyselylomakkeen toteutustapa vaikeutti kuvan saamista ikäryhmän harrastamisen jakautumisesta sukupuolittain. Yli 70 % joukkueista on seurojen ilmoitusten mukaan kilpaurheilujoukkueita. Toiminta on maksullista.

Liikunnan opetuksessa käytetään koulujen tilojen lisäksi jäähallia ja uimahallia sekä Lintharjun liikuntakeskuksen tiloja. Ulkoliikuntapaikoista käytetään urheilukenttä, hiekkakenttää, ulkojäitä sekä hiihtolatuja.

Seurojen ohjattua toiminta järjestetään eniten Lintharjun liikuntakeskuksella (39 % harrastajista), mutta myös joitain vuoroja yhtenäiskoululla. Lisäksi seurat käyttävät liro areenaa (20 %) sekä ulkoliikuntatiloista (31 %) pesäpallokenttää, nurmikenttää ja suunnistajat toimivat ympäri paikkakuntaa. Ikäryhmä ohjattu liikunta keskittyy Lintharjun alueen liikuntapalveluihin.

Ikäryhmälle erityisesti suunnattuja omatoimisen liikkumisen ulkoliikuntapaikkoina voisi olettaa olevan frisbeegolf-rata, skeittipuisto, lähiliikuntapaikat, ulkokuntosalit, ulkojääkentät, uimarannat sekä pelikentät. Ulkoliikuntapaikkojen käyttö on maksutonta.

3.1.4 Työssä käyvä ikäryhmä

Sisä-Savon kansalaisopisto on laaja naisten liikunnan järjestäjä ja seurat miesten liikunnan järjestäjä. Liikunnan harrastamisen paikat lapsia ja nuoria laajemmalla alueella.

Laajin ryhmämuotoisen liikunnan järjestäjä alueella on Sisä-Savon kansalaisopisto. Opisto järjestää ikäryhmälle liikuntaa ja tanssia vuonna 2023 yhteensä 39 ryhmää, joissa oli 372 osallistujaa (56 % kaikista osallistujista). Työikäisten ryhmään on koottu kurssit, joita ei ole kohdennettu millekään muulle ryhmälle. Kansalaisopiston toiminnassa naisia osallistujista on noin 85 % ja miehiä 15 % osallistujista. Toiminta on maksullista.

Seuroilla oli ikäryhmälle yhteensä 17 joukkuetta, joihin osallistui seurojen arvion mukaan noin 315 harrastajaa. Työikäisten ikäluokassa seurojen lisäksi liikuntaa järjestää kaupungin liikuntatiloissa työnantajat ja muut ryhmät (mm. kyläyhdistykset). Seurojen toiminnassa osallistujista noin 70 % on miehiä ja 30 % naisia. Ryhmistä 8 oli kilpaurheiluryhmää ja 13 harrastusliikunnan ryhmää. Seurojen järjestämä toiminta on maksullista. Muiden toimijoiden toiminnan maksullisuudesta ei ole tietoa.

Uimahallin kokonaiskäyttö oli vuonna 2023 yhteensä 47 800 ja käynti, kuntosalikäyntejä noin 40 000. Ikäihmisten käyttöä ei ole eritelty tästä. Erityskorttejamyytiin 588 kappaletta. Aikuisten erilaisia uinti- ja tekniikkakursseja sekä aikuisten hiihtotekniikkakursseja järjestettiin 4 kurssia. Toiminta on maksullista.

Sisä-Savon kansalaisopisto järjestää liikuntaa eri puolilla kaupunkia hyödyntäen kylillä kouluja (6 % ryhmästä) ja kylätaloja (18 % ryhmistä). Eninteen liikuntaa järjestetään vanhalla lukiolla (29 % ryhmästä), Lintharjun liikuntakeskuksella (25 % ryhmästä) ja Yhtenäiskoululla (22 %). Seurojen toiminta jakaantuu lapsia ja nuoria laajemmin eri koulujen ja Liikuntakeskuksen saleihin sekä ulkokentille ja jäähalliin. Harrastajista 31 % harrasti Lintharjun liikuntakeskuksella, 29 % ulkoliikuntatiloissa, 28 % kouluilla ja 12 % jäähallilla.

Ikäryhmälle suunnattuja liikuntapaikkoja ovat ladut, ulkoilureitit, pelikentät, jääkentät, ulkokuntoilulaitteet ja kuntoportaat, frisbeegolfrata sekä uimarannat ja talviuintipaikka. Ulkoliikuntapaikkojen käyttö on maksutonta.

3.1.5 Ikäihmiset

Ikäihmisille ryhmätoiminnan järjestäjät ovat Sisä-Savon kansalaisopisto ja liikuntapalvelut.

Sisä-Savon kansalaisopisto järjestää ikäryhmälle liikuntaa, vuonna 2023 osallistujia 230 henkilöä (34 % osallistujista). Ikäihmisille oli järjestetty joitain ikäryhmälle kohdennettuja ryhmiä.

Liikuntapalvelut tuottavat soveltavan liikunnan vesiliikunta, kuntosali ja ryhmäliikuntaryhmiä sekä ikäihmisten liikuntastartteja. Ryhmiä oli vuonna 2023 noin 20 ja niihin osallistui yhteensä noin 210 osallistujaa. Ikäihmisiä ei ole eritelty uimahallin ja kuntosalin käytöstä. Erityiskortteja myytiin 588 kappaletta ja seniorikortteja 11 kappaletta (otettu käyttöön 10/23).

Seuroista vain yksi ilmoitti, että toiminnassa on mukana yli 65-vuotiaita.

Tietoa ulkoliikuntatilojen käytöstä ei vielä ole. Ikäryhmälle suunnatut liikuntapaikat: Ladut, ulkokuntoilupaidat, keskustassa erilaisia kävelyreittejä (sienipolku, kulttuurikävely, lenkkeipenkki), uimarannat, jääkentät ja pelikentät. Ullkoliikuntapaikkojen käyttö on maksutonta.

3.2 Ryhmäliikunnan ulkopuolinen liikkuminen

Liikuntatiloista omatoimiseen eli järjestetyn ryhmätoiminnan ulkopuoliseen liikuntaan on tietoja uimahallin ja kuntosalin osalta. Uimahallissa oli vuonna 2023 yhteensä 55 842 käyntikertaa, joka tarkoittaa keskimäärin 8,3 käyntiä asukasta kohden. Kuntosalilla oli vuonna 2023 yhteensä 41 244 käyntikertaa, joka tarkoittaa keskimäärin 6,1 käyntiä asukasta kohden. (väkiluku 31.12.2023 yht. 6 710 asukasta).

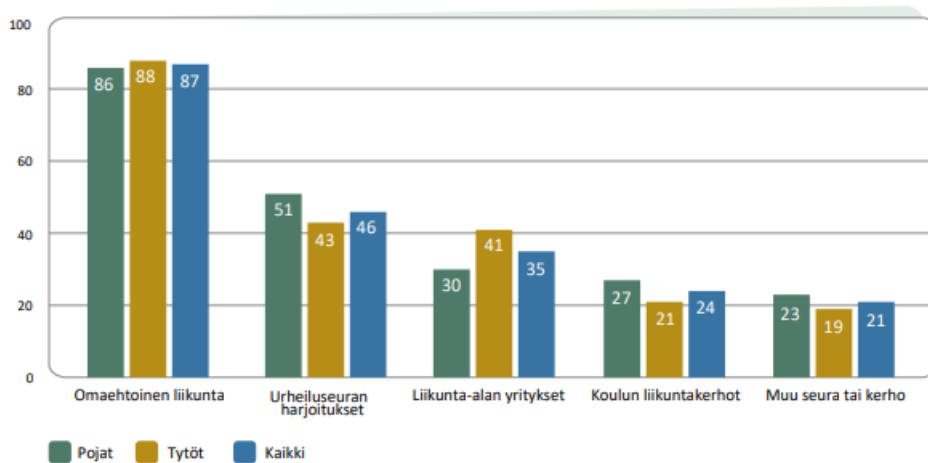
Ullkoliikuntapaikoista on käyttäjätietoja kuntoportaiden (eli Ranen rappujen) osalta. Ranen rappujen käyttö oli ajalla 8.1.-22.4.2024 yhteensä 7783 nousua. Laskurin lukema tarkastetaan viikoittain.

Muusta omatoimisesta liikkumisesta ei ole paikallista tilastotietoa eikä ulkoliikuntatilojen omatoimisesta käytöstä ei ole kerätty käyttäjätietoja.

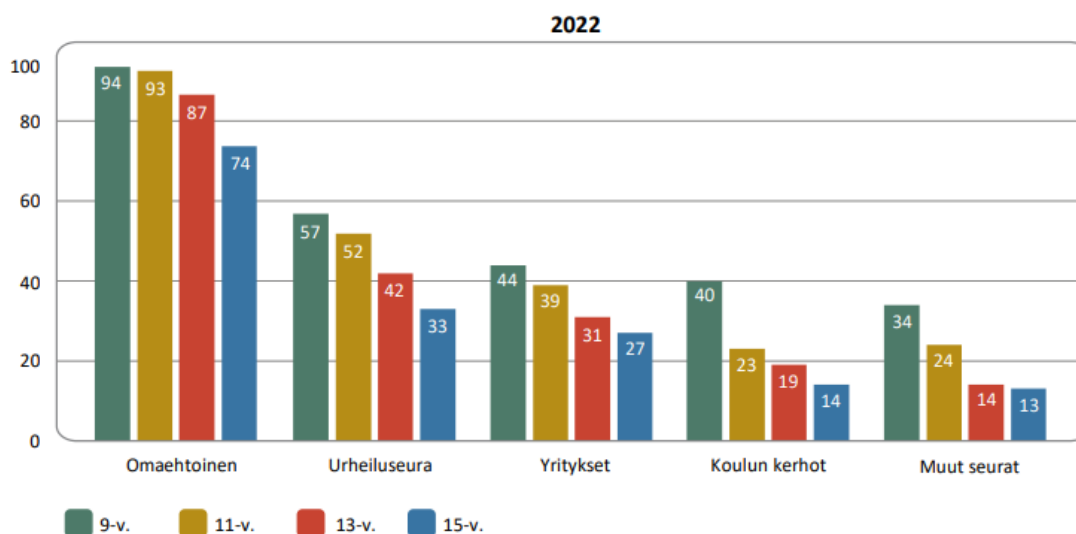
Kouluterveyskyselyn (2023) tulosten pohjalta tiedetään, että 50,5 % 4. ja 5. luokan oppilaista liikkuu vähintään tunnin päivässä. 8. ja 9. luokan oppilaista vähintään kerran päivässä liikkuu 19,3 % ja lukion 1. ja 2. luokan opiskelijoista 16,7 %.

Lasten ja nuorten osalta heidän liikuntakäyttytymistään Suomessa on tutkittu vuonna 2022 LIITU-tutkimuksessa (otos 10 098 vastaajaa). Kyselyn mukaan lähes puolet liikkui viikoittain urheiluseuran harrastuksissa, noin kolmannes liikunta-alan yritysten järjestämässä toiminnassa, noin neljännet koulujen kerhotoiminnassa ja omaehtoisesti liikkui noin 87 % vastaajista.

Tutkimuksen mukaan liikunnan harrastaminen vähenee iän myötä 9-vuotiaista 15-vuotiaisiin. Saman suuntaisia tuloksia antaa kouluterveyskyselyn liikkuminen vähintään tunnin päivässä indikaattori sekä seurojen toimintaan osallistumisen väheneminen (seurojen antamat tiedot).

Kuvio: Liikuntatilaisuuksiin osallistuminen viikoittain sukupuolen mukaan 9-15 -vuotiailla. (Lähde: LIITU-tutkimus)

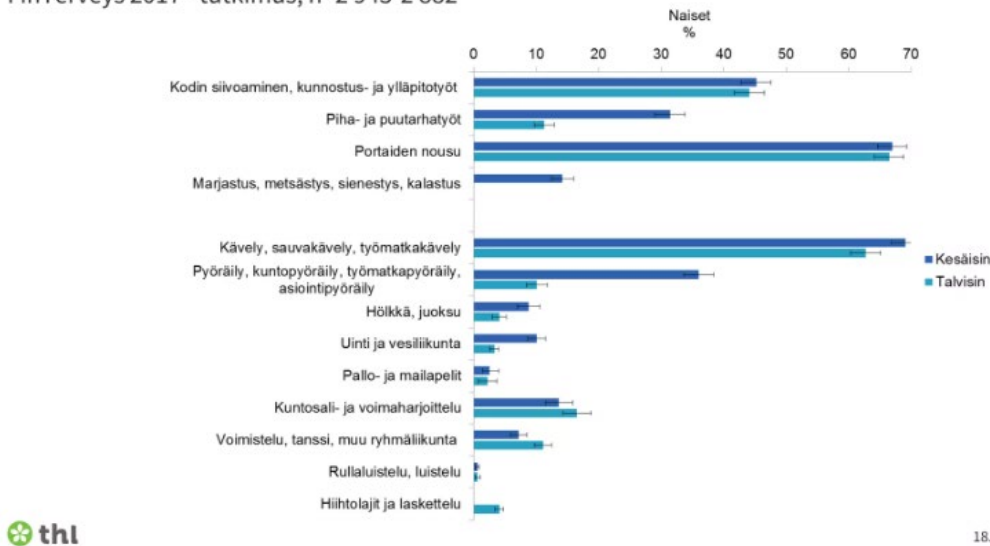

Kuvio: Liikuntatilaisuuksiin osallistuminen eri tutkimusvuosina iän mukaan. (Lähde: LIITU-tutkimus)

Kansallisessa FinTerveys 2017 tutkimuksessa tutkittiin 18-vuotta täyttäneiden liikkumista. Tämä voi antaa suuntaa myös erilaisten liikuntatilojen käytöstä Suonenjoella. Tutkimuksen mukaan eniten harrastetut liikuntamuodot aikuisväestössä vuonna 2017 olivat kävely ja kotiascareet, joiden oheen liikettä kertyi myös esimerkiksi portaiden noususta. Kuntoliikuntamuotoja, joita harrastettiin useita kertoja viikossa tai päivittäin olivat mm. kuntosali- ja voimaharjoittelu, juoksu ja hölkkä, sekä tanssi- ja ryhmäliikuntalajit. Pyöräily oli niin ikään erittäin suosittua, etenkin kesäisin. (Lähde: FinTerveys 2017 -tutkimus)

Eri liikuntamuotojen harrastaminen vähintään useita kertoja viikossa naisilla, kesäisin ja talvisin (osuus (%) ja 95 %:in luottamusväli)

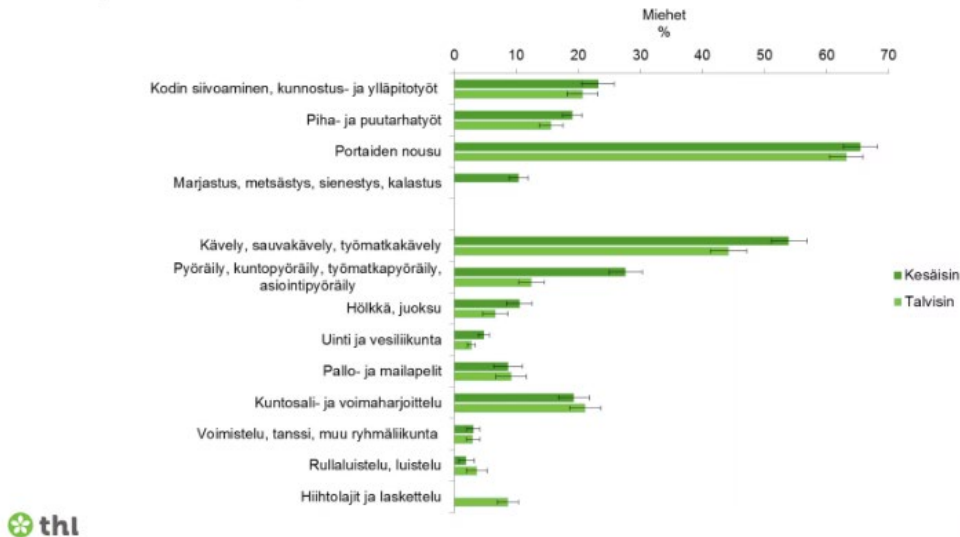
FinTerveys 2017 –tutkimus, n=2 943-2 882

Kuva: Eri liikuntamuotojen harrastaminen vähintään useita kertoja viikossa naisilla, kesäisin ja talvisin (osuus (%) ja 95 %:in luottamusväli. Lähde [FinTerveys 2017 -tutkimus](#))

Eri liikuntamuotojen harrastaminen vähintään useita kertoja viikossa miehillä, kesäisin ja talvisin (osuus (%) ja 95 %:in luottamusväli)

FinTerveys 2017 –tutkimus, n=2 325-2 290

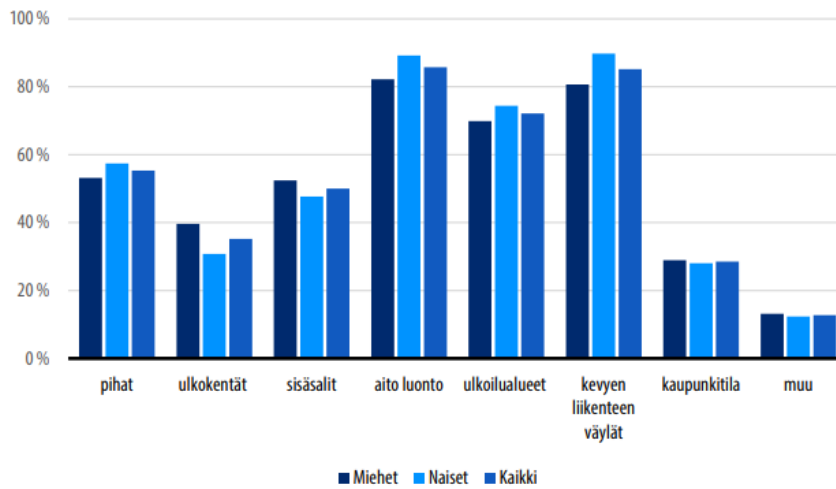

Kuva: Eri liikuntamuotojen harrastaminen vähintään useita kertoja viikossa miehillä, kesäisin ja talvisin (osuus (%) ja 95 %:in luottamusväli). Lähde [FinTerveys 2017 -tutkimus](#)

3.2.1 Liikuntatilojen käyttö omatoimiseen liikkumiseen

Opetus- ja kulttuuriministeriön Liikuntaraportissa (2022) on tutkittu kyselytutkimuksella (20-69-vuotiaat, 2111 vastaajaa) liikkumista. Vastaajat ilmoittivat liikkuvansa yleisimmin kevyen liikenteen väylillä ja aidoissa luontoympäristöissä. Miehet liikkuvat ulkokentillä ja sisäsaleissa jonkin verran naisia yleisemmin ja naiset puolestaan liikkuvat miehiä yleisemmin kevyen liikenteen väylillä ja aidoissa luontoympäristöissä. (Lähde Liikuntaraportti, 2022)

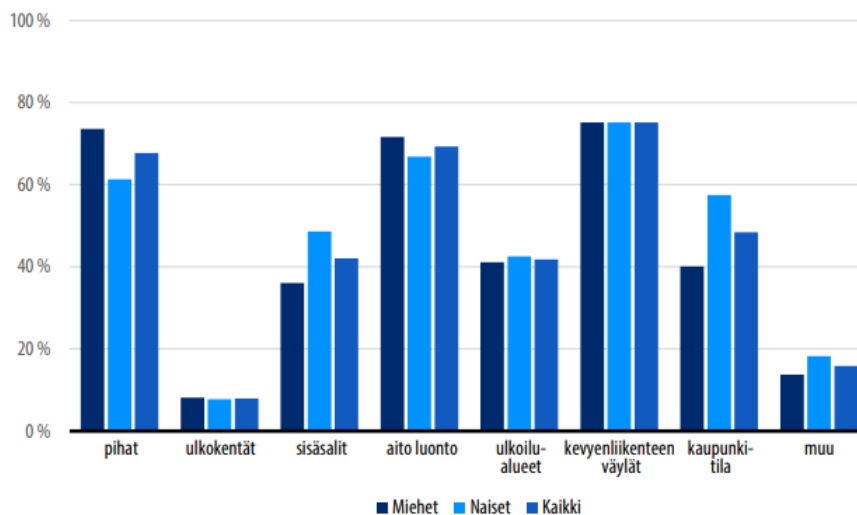
Kuvio 9. Vastaajien käyttämät liikuntapaikat sukupuolittain KunnonKartta-tutkimuksessa 2021–2022.

(Lähde ja kuvaustutkimuksesta: [Liikuntaraportti, 2022](#))

Ikäihmisten osalta (otos 70-vuotiaat ja vanhemmat, yht. 412 vastaajaa) näkyy, että ikäihmiset liikkuvat eniten kevyen liikenteen väylillä, piha-alueilla ja luonnossa. Ikäihmiset käyttävät pihvoja ja kaupunkitilaa nuorempia ikäryhmiä enemmän.

Kuvio 49. Vastaajien käyttämät liikuntapaikat sukupuolittain IKLI-tutkimuksen perusotoksessa.

Kuvio: ikäihmisten käyttämät liikuntapaikat sukupuolittain. (Lähde ja kuvaustutkimuksesta: [Liikuntaraportti, 2022](#))

Seurojen toiminta liikuntafasiliteettien ylläpidossa

Osa seuroista pitää yllä tai osallistuu yhdessä kaupungin kanssa liikuntafasiliteettien, yleisimmin tilojen ylläpitämiseen.

Suonenjoen Kiekko-Karhut (jatkossa SuKiKa) tekee jäähallilla paljon talkoo töitä mm. siivousta, kahvion ylläpitoa ja pientä remontointia, jotta hallilla olisi viihtyisää ja paikat olisi kunnossa.

Suonenjoen Vasaman (jatkossa Vasama) suunnistusjaostolla on kaikkien halukkaiden käyttöön MOBO-suunnistusrata Lintharjulla. Lisäksi Vasama pitää yllä omistuksessaan olevia suunnistuskarttoja. Seura tarjoaa omatoimiseen suunnistamiseen kaikille vapaita karttoja ja kohdistettuja harjoituksia aktiivisesti suunnistaville.

Iisveden Kirin talolla on tarjolla mahdollisuus harrastaa sulkapalloa ja ammunntakerho.

Lähteet

FinTerveys 2017

Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa LIITU-tutkimuksen tuloksia 2022, VALTION LIIKUNTANEUVOSTON JULKAISUJA 2023:1, Sami Kokko ja Leena Martin (toim.)

Liikuntaraportti Suomalaisten mitattu liikkuminen, paikallaanolo ja fyysinen kunto 2018–2022, Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 33/2022.

[Liikunnan harrastaminen Suomessa - THL](#)

TtM Virpi Kuvaja-Köllnerin terveystaloustieteen alaan kuuluva väitöskirja ”Economic aspects of physical activity promotion” tarkastetaan Itä-Suomen yliopiston yhteiskuntatieteiden ja kauppätieteiden tiedekunnassa 16.12.2022.

[Liikuntapaikkojen saavutettavuus.pdf \(oulu.fi\)](#)

[Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa, LIITU-tutkimuksen tuloksia 2022 \(liikuntaneuvosto.fi\)](#)

[Ikäihmisten liikkuminen Suomessa - UKK-instituutti \(ukkinstituutti.fi\)](#)

Liite 1. Liikuntapalveluiden kyselyyn vastanneet seurat ja joukkueet

Suonenjoen Kiekko-Karhut ry:

- Jääkiekko/ leijona kiekkokoulu ja ringettekoulu
- Jääkiekko U9-U13
- Jääkiekko U14-U15
- Jääkiekko U16-miehet
- Jääkiekko harraste
- SuKiKa Ringette

Suonenjoen Vasama/suunnistusjaosto

Suonenjoen Vasama ry / lentopallojaosto:

- lentopallo, C/D-juniorit
- lentopallo, E-juniorit
- lentopallo, miehet

Suonenjoen Vasama Pesäpallo

- Pesäpallo Hippopesiskerho / seuran oma pesiskerho kevät 2024
- Pesäpallo juniorit F
- Pesäpallo juniorit E
- Pesäpallo juniorit D
- Pesäpallo juniorit harraste
- Pesäpallo aikuiset harraste
- Pesäpallo aikuiset "höntsä"

Suonenjoen Pallo -52 ry.

- Futsal miehet
- Futsal juniorit
- Futsal juniorit
- Jalkapallo miehet
- Jalkapallo juniorit
- Jalkapallo juniorit
- Jalkapallo harraste (miehet ja naiset)

Iisveden Kiri P11, Salibandy

Iisveden Kiri P13/P14, Salibandy